

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה : שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון : שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה־20
בנושא החברה הישראלית - בין שבר לאיחוי) (25x2) – 50 נקודות
פרק שני : ספרי קריאה (1x50) – 50 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
שני הפרקים בבחינה הם חובה.
ענה על השאלות על פי ההוראות האלה :
מן הפרק הראשון (שירה) ענה על שתי שאלות.
מן הפרק השני (ספרי קריאה) ענה על שאלה אחת.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש : (1) רשימת יצירות.
(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי.
- ד. הוראות מיוחדות :
(1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
(2) אין להדגים באמצעות אותה יצירה בתשובות שונות.
(3) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
(4) לנבחנים אינטרניים : חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.

לנבחנים אקסטרניים ולנבחני משנה : תימסר רשימת יצירות.

ההנחיות בשאלון הן מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה !

השאלות

פרק ראשון — שירה

(שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא החברה הישראלית —

בין שבר לאיחוי)

(50 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 1-6 (לכל שאלה — 25 נקודות).

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריך.

נַעֲרָה מִן הַקְטָמוֹנִים (הַתְּדֹאֲרָךְ) / מִירִי בִן שִׁמְחוֹן

נַעֲרָה שְׁחוּרָה עִם חֲטָטִים בַּפָּנִים

עֲלִיזָה אֶלְפִנְדֹּרִי

בְּמִקּוֹם שְׁנוּעַד לְאַנְשִׁים אֲחֵרִים

מִכַּבֵּסֶת אֶת בְּגָדֶיהָ

כְּמִי שְׁעוֹשָׂה חֵטֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים

אֲחֵר כִּד תִּדְרִים רֶצֶף

וַתִּתְקַן פְּרָחִים בְּאַגְרָטֵל

הִיא מִתְאַיֶּמָה אֶת צִבְעֵי הַחֲלָצָה לַחֲצֵאִית

הִיא לֹא שָׁמָּה עַל הַחֲטָטִים בַּפָּנִים

הִיא שָׁמָּה עַל זֶה שֶׁכָּבֶה עֵבֶה שֶׁל "מִיָּק אֶפֶ"

וְלֹא רוֹאִים כָּל כֶּךָ.

בְּכָל זְכוּיֹתֶיהָ וְהַצְלָחוֹתֶיהָ לֹא תִלוּיֹת בָּזָה

הִיא מִקְפִּידָה לְמַלֵּא אֶת חוֹבוֹתֶיהָ לְפִי הַסֵּדֶר

וְאַמוּנָה הֵיטֵב עַל מִי "בְּסֵדֶר" מִי "לֹא בְּסֵדֶר".

מִדֵּי פַעַם יֵשׁ לָהּ הַתְּפָרָצִיּוֹת, אֲבָל בְּצִדָּק

בְּהִתְחַשֵּׁב בְּעֵבֶדָה שֶׁכָּל כֶּךָ הִרְבָּה אֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים אֵיךְ לְהִתְנַהֵג

זֶה הַטֵּבֵעַ שֶׁלָּהּ

הִיא לֹא סוֹבֶלֶת אֶת כָּל אֵלֶּה שְׂאוֹמְרִים שְׁטִיּוֹת

שְׂאִין לָהֶם טַעַם

וְשֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים עַל הַכְּבוֹד שֶׁלָּהֶם

אֲמָא שֶׁלָּהּ מֵתָה מִהֲתִקּוֹף לֵב כְּשֶׁהִיָּתָה קִטְנָה

וְאַבָּא שֶׁלָּהּ שָׁרָת בְּבֵית־סֵפֶר מִמְלֶכֶתִי דְּתִי עַל יַד הַבֵּית

הִיא אוֹהֶבֶת אֶת הָאֵחַ שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב

שֶׁהִתְקַדַּם בְּחַיִּים

וְהוּא אֲדָמִינִיסְטֵרְטוֹר בְּמַחֲלָקֶת הַמֶּשֶׁק שֶׁל הָאוֹנִיבֶרְסִיטָה

אחראי על כך וְכִךְ עוֹבְדִים
שְׁמַקְבָּלִים אֶת הַמְשַׁכָּרֶת מִיָּדוֹ וְנוֹתְנִים לוֹ כָּבוֹד.
היא פְּתֻבָּנִית וּמִסְפִּיקָה 120 מֵלִים בְּדָקָה
הַעֲבוּדָה זֶה הַדָּבָר הַכִּי חָשׁוּב בְּשִׁבְלָה בַּחַיִּים
כָּל בֶּקֶר בִּי-30: 7 בְּדִיוֹק רוֹאִים אוֹתָהּ בַּתְּחִנָּה
(נִשְׁלָה קְבִיעוֹת וְגַם הַפְּנִסִּיָּה שֶׁלָּהּ מְסֻדָּרֶת).
בְּשִׁעוֹת הַפְּנוּיוֹת הִיא סוֹרְגָת גּוֹבֵלָנִים
שֶׁקֶנְתָּה בְּעִיר הַעֲתִיקָה בְּשִׁבְתָּ.
אֲשֶׁר מִתְקַשֵּׁר לַפְּעָמִים מִן הַמוֹסָף
אָבֵל הִיא לֹא מֵרָאָה לוֹ פָּנִים כָּל כֵּךְ
זֶה טוֹב בְּשִׁבִּיל שֶׁיִּדַּע שֶׁהִיא רְצִינִית
וְשֶׁלֹּא יִחַשֵׁב שֶׁהִיא תִּסְכָּים לַפְּנֵי הַחֲתָנָה.
לַפְּעָמִים הִיא יוֹצֵאת עִם אֶחָ שֶׁלָּהּ יַעֲקֹב לְסָרֵט
מִגֵּלַח לְמִשְׁעֵי וּבִנְעָלִים מִצְחָצְחוֹת
וְכָל הַשְׁכוּנָה רוֹאָה שֶׁהִיא מְבִלָּה
וְהַשֵּׁם שֶׁלָּהּ נִשְׁאָר נָקִי.
כֹּלָם בְּשִׁכּוּנָה יוֹדְעִים שֶׁעֲלִיזָה הִיא בַּחוּרָה לֹלֵא רָבֵב
אוֹמְרֶת "שְׁלוֹם" וִ"מָה שְׁלוֹם הַיְלָדִים"
יוֹדַעַת לַתֵּפֶר וְיוֹשֶׁבֶת בַּבַּיִת
בַּחוּרָה רְצִינִית.
יוֹם גְּבוּא וְהַמָּזָל שֶׁלָּהּ גְּבוּא גַם כֵּן
גְּבוּא בַּחוּר לְעֵנֶן וְהִיא תִּתְחַתֵּן
וְתוֹלִיד יְלָדִים שֶׁיִּגְדְּלוּ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם
וְיַעֲרִיכוּ אֶת הָאֲמָא שֶׁלָּהֶם.

תאר שלושה ערכים מרכזיים בחיי עליזה אלפנדרי והסבר מה הם מלמדים על חייה.

2. לפניך שיר בלי שם (המתחיל במילים "סלימה את דומעת") מאת אמירה הס.

קרא את השיר, וענה על השאלה שאחריו.

בית 1

סלימה את דומעת שם צדן ליד הפריז'ידר עם בלוק הקרח על
העינים שלי
זה הנה בצריף הפח
שום קוסם מארץ עוצו לי לאן לרוץ לא בא
ממסמרת נפשי שלא תפרח
עמדתי ליד סלימה ולילה במעברה חלף מעלינו כמו צל כבד

בית 2

יש לילות שזכרון קקטוסים מעקצים בלשון ובגוף
כי אכלתי מפרי דעת הצבר

בית 3

הו ריח נרקיסים משפר
מושף רגלי ליד לרוץ עמק בתוף בצת נחל קישון
וזרים בגדיו —
ריצת בקר חלומה אל לע הבצות המרהיב
הקציצתני אל בקר שכלו שפר ושעת בין שמשות אדירה חפנה אל תוכיה ילדה קלת גוף נושמת נוף
פרוש לכל גולה אל עולמו.

בית 4

הייתי עשוייה משי טהור ומלמלה
ונפשי מסרקות בפרח מסרק שולמית

בית 5

מה לך סלימה טרם נולדת נספית אל ימים נקשים ואת עודך
נצן מתהפך לאשה בעולת איש, ילדה יתומה מאב
ואין לה חובק. ורק אני נצבתי לך מרחוק על שפת היאור
מאספת אותך אל תוכי גרה אסופית

בית 6

עִינֵיךָ כֹּה קִטְנוֹת וְיוֹקְדוֹת רָגַשׁ סְתוּם

כְּמוֹ חֹד חֲנִית

כְּמוֹ יִהְיוּ מְלֻטָּשׁ

בֵּין עֵי חֲרָבוֹת שְׂמֻחָתָךְ

עוֹד בָּךְ דְּקָלִים וְעֵסִיס הַתְּמָר.

תאר והסבר את התפקיד של שלושה תיאורי טבע בשיר, להבנת משמעות השיר.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

על שתיקתם של התימנים / אהרן אלמוג

אֶל בֵּית סָבִי בָּאוּ תִימָנִים מִמַּחֲנֶה יוֹסֵף

יָשְׁבוּ וְשָׁתְּקוּ

כְּשֶׁאֶחָד שָׁר הַשְּׁנִי חֲכָה

כָּךְ גִּדְּלָתִי בֵּין נְהֻמָּה

לְשִׁיתִיקָה

עֲכָשׁוּ הַתְּקִינִי לְאַבִּי טֶלְפוֹן וְהוּא יוֹשֵׁב

וּמְחַכֶּה לְצִלְצוֹל

שְׂמוֹנִים שָׁנָה שָׁתַק שְׁתִּיקוּ אֲבוֹתָיו

עֲכָשׁוּ הוּא רוֹצֶה שִׁיקְשִׁיבוּ לְדַבְּרוֹ

כיצד החזרה על המילים "שתק" ו"שתקו" מסייעת להבין את משמעות השיר? הדגם את דבריך.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

מתחת לפני האדמה / אלי אליהו

וַיְמָה לַעֲשׂוֹת שְׂאֵצְלִי

הַנְּתוּחַ הַצָּלִים וּבִגְדָד

מִתָּה. וְלֹא נוֹתֶרָה

אֶלָּא הַמוֹסִיקָה שֶׁהִיא אֲבִי

שׁוֹמֵעַ בְּתַחֲנוֹת הַבוֹשָׁה,

כְּשֶׁהִמְתִּין בַּחֲנוּן הַתֵּת-קֶרֶקְעִי,
לְקַחַת אוֹתִי אֶל צָבָא הָעָם
בְּדֶרֶכּוֹ לְעִבּוּדָה.

וְלֹא אֶשְׁכַּח לְעוֹלָם
אֶת עֶצֶב יָדוֹ הַמְּגַשֶּׁשֶׁת
אֲחֵר הָעִבְרִית, לְהַחֲלִיף מֵהֵר,
לִפְנֵי שְׂיוֹצָאִים וְעוֹלָיִם
מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

כיצד באים לידי ביטוי רגשות של בושה וחשש, ומהו תפקידם בשיר. הסבר והדגם דבריך.

5. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

וְהִגִּירַת הַזֹּרִי / יְהוּדָה עֲמִיחִי

וְהִגִּירַת הַזֹּרִי לֹא נִרְגָּעָה בִּי.
דָּמִי מִמְּשִׁיךְ עֲדִין לְשִׁקְשֵׁק בְּדַפְנוֹתֵי
גַם אֲחֵר שֶׁכָּבֵר הֵנַח הַכְּלִי עַל מְקוֹמוֹ.
וְהִגִּירַת הַזֹּרִי לֹא נִרְגָּעָה בִּי.
רוּחוֹת זָמַן רַב עַל אֲבָנִים.
הָאֲדָמָה שׁוֹכַחַת צַעֲדֵי דוֹרָכִים בָּהּ.
גּוֹרֵל נוֹרָא. קִטְעֵי שִׁיחָה אֲחֵר חֲצוֹת.
הַשָּׁג וְנִסְיָנָה. לִילָה מְזֻכָּר וַיּוֹם מְשֻׁכָּח.
עֵינַי שֶׁהִסְתַּכְּלוּ זָמַן רַב לְתוֹךְ מִדְּבַר גָּדוֹל
וְנִרְגָּעוּ מְעַט. אִשָּׁה אַחַת. כָּלְלִי מְשֻׁחָק
שֶׁלֹּא הִסְבִּירוּ לִי הֵיטֵב. חֲקִי כָאֵב וְכִבֵּד.
עוֹד עֹכָשׁוֹ לְבִי, בְּקִשִּׁי יִשְׁתַּכֵּר
בְּלֶחֶם אֶהְבֵּתוֹ הַיּוֹמִיּוֹמִית. הַזֹּרִי בְּמוֹ הִגִּירָתוֹ.
עַל אֵם הַדֶּרֶךְ, בָּהּ אֲנִי תָמִיד יְתוֹם בְּלִי אִם,
צָעִיר מִדֵּי בְּשָׁבִיל לָמוֹת, זָקֵן מִדֵּי לְמִשְׁחָקִים.
נְעִיפוֹת חוֹצֵב וְרִיקָנוֹת הַמְּחַצָּבָה בְּגוֹף אֶחָד.
אַרְכֵּאוֹלוֹגִיָּה שֶׁל עֲתִיד, בְּתֵי נִכּוֹת

שֶׁל מָה שֶׁלֹּא הָיָה. וְהִגִּירַת הָוִיר
לֹא נִרְגָּעָה בִּי, וּמַעֲמִים מָרִים לְמִדָּתִי
שָׁפוֹת מְרוֹת לְמַעַן שְׁתִּיקָתִי
בֵּין הַבָּתִּים, אֲשֶׁר דּוֹמִים לְאֲנִיוֹת תְּמִיד.
וּכְבֵּר עוֹרְקִי וְגַם גִּידִי כְּסִבָּךְ
שֶׁל חֲבָלִים שֶׁלֹּא אֶתִיר. וְאַחֲרֶיךָ
מוֹתִי וְסוֹף לְהִגִּירַת הָוִיר.

הסבר שלוש השפעות שיש להגירת הורי הדובר על חייו. הדגם את דבריך.

6. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון
אתה רוצה לדעת מה היָה פה פעם במקום הזה
לפני הכביש והבתים ואילנות הסָרָק?
חול היָה פה פעם במקום הזה, חול בתולי
וסבתך הייתה הולכת פה מתחת לשקמה
5 וּצִפְרִים הָיוּ תוֹקְעוֹת מִקוֹרֵיהֶן בְּפָרִי הַלֹּא מוֹנֵן
וּמִצִּיצוֹת מַעַל רֹאשָׁה אֵת צִיּוּצֵי הַמִּלְחָמָה הַנוֹרָאָה מְכַל —
הַמִּלְחָמָה עַל שְׂטַח הַמַּחֲיָה.
וסבתך, עלְמָה תְּמָה, חֲשָׁבָה לְפִי תְּמָה
כִּי אֵלֹהֵי הָן סִימְפוֹנִיּוֹת מְפֹלְאוֹת
10 לְכָבוֹד הַשַּׁחַר הַבּוֹקֵעַ מִחֲדָשׁ,
אוֹלֵי אֶפִּילוֹ לְכָבוֹדָה.
וְזֶה הֵבִיא אוֹתָהּ לְהִתְיָשֵׁב פֹּה, בְּמָקוֹם הַזֶּה —
וְאֵת הַשָּׂאָר אֶתָּה יוֹדֵעַ, בְּוֹדָאִי.

הסבר כיצד ההבדל בין "ציוצי המלחמה הנוראה מכל" ל"סימפוניות מופלאות לכבוד השחר הבוקע מחדש" מתאר את דמות הסבתא ואת גישתה לחיים בארץ.

פרק שני — ספרי קריאה (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-10

הנבדה של מר לין/ פיליפ קלודל

7. הספר עוסק, בחוויה של פליט שמגיע לארץ חדשה. הצג שלושה קשיים של מר לין כפליט הדגם את דבריו.

8. תאר שני קטעים מן הספר שעוררו בך רגש בולט (חשש, הזדהות, תדהמה, אכזבה, תקווה וכו'). מה בקטעים אלה גרם לך לתחושה זו. הדגם דבריו.

המקרה המוזר של הכלב בשעת לילה / מארק האדון

9. סיומו של הספר מציג באופן חדש את דמותו של כריסטופר בון ועל דמויות הוריו. הסבר והדגם קביעה זו.

10. תאר שני קטעים מן הספר שעוררו בך רגש בולט (חשש, הזדהות, תדהמה, אכזבה, תקווה וכו'). מה בקטעים אלה גרם לך לתחושה זו. הדגם דבריו.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות החינוך